

ભારતનાં રાષ્ટ્રપતિ, શ્રી પ્રણવ મુખરજીનું 24 જુલાઈ, 2017નાં રોજ રાષ્ટ્રજોગ વિદાય સંબોધન

Posted On: 24 JUL 2017 7:50PM by PIB Ahmedabad

ભારતના રાષ્ટ્રપતિ શ્રી પ્રણવ મુખરજીએ આજે રાષ્ટ્રપતિ પદ છોડવાની પૂર્વ સંધ્યાએ રાષ્ટ્રને સંબોધન કર્યું. તેમના સંબોધનનો મૂળ પાઠ નીચે પ્રમાણે છે :

પ્રિય નાગરિકો:

1. આજે રાષ્ટ્રપતિપદ પરથી વિદાય લેવાની પૂર્વસંધ્યા છે. હું મારાં પ્રત્યે વ્યક્ત કરવામાં આવેલ વિશ્વાસ અને ભરોસા માટે ભારતની જનતા, તેમનાં ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ અને રાજકીય પક્ષોનો હૃદયપૂર્વક આભાર માની તેમનાં પ્રત્યે કૃતજ્ઞતા વ્યક્ત કરું છું. હું તેમની વિનમ્રતા અને પ્રેમથી સન્માનિત હોવાની લાગણી અનુભવું છું. મેં દેશને જેટલું આપ્યું તેનાથી વિશેષ મેળવ્યું છે. આ માટે હું ભારતનાં લોકોનો હંમેશા ઋણી રહીશ.

2. હું ભાવિ રાષ્ટ્રપતિ શ્રી રામનાથ કોવિંદને અભિનંદન આપું છું અને તેમનું હાર્દિક સ્વાગત કરું છું. હું તેમને આગામી વર્ષોમાં સફળતા અને ખુશીઓની શુભેચ્છા પાઠવું છું.

પ્રિય નાગરિકો:

3. આપણાં સંસ્થાપકોએ બંધારણનો સ્વીકાર કરવાની સાથે એવી શક્તિશાળી જોગવાઈઓ કરી છે, જેમણે આપણને લિંગ, જાતિ, સમુદાયની અસમાન બેડીઓ અને આપણને લાંબા સમય સુધી બાંધનારી અન્ય શ્રેણીઓમાંથી મુક્ત કરી દીધા છે. તેનાથી એક સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક વિકાસની પ્રેરણા મળી છે, જેણે ભારતીય સમાજને આધુનિકતાનાં માર્ગે અગ્રેસર કર્યો છે.

4. એક આધુનિક રાષ્ટ્રનું નિર્માણ થોડાં આવશ્યક મૂળભૂત તત્વો પર થાય છે - લોકશાહી કે દરેક નાગરિક માટે સમાન અધિકારો, ધર્મનિરપેક્ષતા કે દરેક પંથ કે ધર્મને સમાન સ્વતંત્રતા, દરેક પ્રાંતને સમાનતા અને આર્થિક સમાનતા. વિકાસને વાર્તાવિક સ્વરૂપ આપવા દેશનાં સૌથી ગરીબ વ્યક્તિને અહેસાસ થવો જોઈએ કે તે પણ દેશની વિકાસગાથાનો ભાગ છે.

પ્રિય નાગરિકો:

5. જ્યારે પાંચ વર્ષ અગાઉ મેં ગણતંત્રનાં રાષ્ટ્રપતિપદનાં શપથ લીધા હતાં, ત્યારે મેં બંધારણને ફક્ત શબ્દશઃ

નહી, પણ તેની મૂળભૂત ભાવનાની સાથે તેનું સંરક્ષણ કરવાનું, તેની સુરક્ષા કરવાનું અને તેને જાળવવાનું વચન આપ્યું હતું. આ પાંચ વર્ષો દરમિયાન દરરોજ મને મારી જવાબદારીનો અહેસાસ હતો. મેં દેશનાં દૂરનાં અંતરિયાળ વિસ્તારોની મુલાકાત લીધી હતી, જેમાંથી મને ઘણું બધું શીખવા મળ્યું. મેં કોલેજો અને યુનિવર્સિટીઓમાં યુવાનો અને પ્રતિભાશાળી લોકો, વૈજ્ઞાનિકો, સંશોધકો, વિદ્વાનો, કાયદાકીય નિષ્ણાતો, લેખકો, કલાકારો અને વિવિધ ક્ષેત્રોનાં અગ્રણીઓ સાથે વાતચીતમાંથી ઘણી નવી જાણકારીઓ મેળવી. આ વાતચીત મને એકાગ્રતા અને પ્રેરણા આપે છે. મેં આકરા પ્રયાસ કર્યા. હું મારી જવાબદારી અદા કરવામાં કેટલી સફળ રહ્યો છું, તેની પરખ ઇતિહાસનાં કઠોર માપદંડ દ્વારા થશે.

પ્રિય નાગરિકો:

6. જેમ જેમ વ્યક્તિની ઉંમર વધે છે, તેમ તેમ તેની ઉપદેશ આપવાની પ્રવૃત્તિ વધી જાય છે. પરંતુ મારી પાસે તમને આપવા માટે કોઈ ઉપદેશ નથી. છેલ્લાં 50 વર્ષનાં જાહેર જીવન દરમિયાન -

ભારતનું બંધારણ મારો પવિત્ર ગ્રંથ રહ્યો છે;

ભારતની સંસદ મારું મંદિર છે; અને

ભારતની જનતાની સેવા મારી ઇચ્છા-અભિલાષા રહી છે.

7. હું તમારી સાથે કેટલીક વાર્તાવિકતાઓ વહેંચવા ઇચ્છું છું, જેને મેં આ ગાળા દરમિયાન આત્મસાત કરી છે:

8. ભારતનો આત્મા તેની વિવિધતા, વિવિધતામાં એકતા અને સહિષ્ણુતામાં વસે છે. ભારત ફક્ત ભૌગોલિક સત્તા જ નથી. તેમાં વિચારો, દર્શન, બૌદ્ધિકતા, ઔદ્યોગિક પ્રતિભા, શિલ્પ, સંશોધન અને અનુભવનો ઇતિહાસ સામેલ છે. સદીઓ દરમિયાન વિચારોને આત્મસાત કરવાથી આપણાં વિવિધતામાં એકતા ધરાવતા સહિષ્ણુ સમાજનું નિર્માણ થયું છે. સંસ્કૃતિ, પંથ અને ભાષાની વિવિધતા જ ભારતને વિશેષ બનાવે છે. આપણને સહિષ્ણુતામાંથી શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. આ સદીઓથી આપણી સામૂહિક ચેતનાનું અંગ રહી છે. જનસંવાદનાં વિવિધ પાસાં છે. આપણે તર્ક-વિતર્ક કરી શકીએ, આપણે સંમત કે અસંમત થઈ શકીએ છીએ. પરંતુ આપણે વિવિધ વિચારોની આવશ્યકતાને નકારી ન શકીએ. અન્યથા આપણી વૈચારિક પ્રક્રિયાનું મૂળ સ્વરૂપ નષ્ટ થઈ જશે.

9. સહૃદયતા અને સમાનુભૂતિની ક્ષમતા આપણી સભ્યતાનો સાચો પાયો છે. પરંતુ દરરોજ આપણે આપણી આસપાસ હિંસામાં વધારો જોઈએ છીએ. આ હિંસાનાં મૂળિયાં અજ્ઞાનતા, ભય અને અવિશ્વાસમાં છે. આપણે આપણાં જનસંવાદને શારીરિક અને મૌખિક એમ તમામ પ્રકારની હિંસાથી મુક્ત કરવા પડશે. એક અહિંસક સમાજની લોકતાંત્રિક પ્રક્રિયામાં લોકોને તમામ વર્ગો, ખાસ કરીને પછાત અને વંચિત વર્ગોની ભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરાવી શકે છે. આપણે એક સહાનુભૂતિપૂર્ણ અને જવાબદાર સમાજનું નિર્માણ કરવા અહિંસાની શક્તિને પુનર્જાગ્રત કરવી પડશે.

10. પર્યાવરણની સુરક્ષા આપણા અસ્તિત્વ માટે અતિ જરૂરી છે. પ્રકૃતિ આપણાં પ્રત્યે સંપૂર્ણપણે ઉદાર રહી છે. પરંતુ લોભલાલચ મર્યાદા વટાવી જાય છે, ત્યારે પ્રકૃતિ પોતાનું રૌદ્ર સ્વરૂપ દર્શાવે છે. ઘણી વખત આપણે જોયું છે કે, ભારતનાં કેટલાંક ભાગમાં વિનાશક પૂર આવે છે, જ્યારે અન્ય ભાગમાં દુષ્કાળ પડે છે. આખોલ્લામાં પરિવર્તનથી કૃષિ ક્ષેત્ર પર ભીષણ અસર થઈ છે. વૈજ્ઞાનિકો અને ટેકનોલોજીસ્ટોએ આપણી માટીની સ્થિતિને સુધારવા, જળસ્તરનાં પતનને રોકવા અને પર્યાવરણનાં સંતુલનને સુધારવા માટે કરોડો ખર્ચ કર્યો અને શ્રમિકો સાથે કાર્ય કર્યું પડશે. આપણે બધાએ હવે મળીને કામ કરવું પડશે, કારણ કે ભવિષ્યમાં આપણને બીજું તક નહીં મળે.

11. મેં રાષ્ટ્રપતિપદ ગ્રહણ કરતી વખતે કહ્યું હતું કે, ભારતને ફરી સોનેરી યુગમાં લઈ જવાનું સૌથી અસરકારક માધ્યમ છે - શિક્ષણ. શિક્ષણ પરિવર્તનકારક શક્તિ ધરાવે છે, જે સમાજને પુનર્વ્યવસ્થિત કરી શકે છે. આ માટે આપણે આપણી ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરની બનાવવી પડશે. આપણી શૈક્ષણિક વ્યવસ્થા દ્વારા અવરોધોને સામાન્ય ઘટના સ્વરૂપે સ્વીકાર કરવા પડશે અને આપણાં વિદ્યાર્થીઓને અવરોધોનો સામનો કરવા અને આગ્રેસર કરવા તૈયાર રહેવું જોઈએ. આપણે યુનિવર્સિટીઓને ગોખણપટ્ટીનાં સ્થાન બનાવવાને બદલે જિંજાસુ વ્યક્તિઓની સમાનુ રચણ બનાવવું જોઈએ. આપણી ઉચ્ચ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં રચનાત્મક વિચારશીલતા, સંશોધન અને વૈજ્ઞાનિક પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપવું પડશે. આ માટે ચર્ચાવિચારણા, વાદવિવાદ અને વિશ્લેષણ મારફતે તર્કનો ઉપયોગ કરવાની જરૂર છે. આપણાં યુવાનોમાં આ ગુણો વિકસાવવા પડશે અને માનસિક સ્વતંત્રતાને પ્રોત્સાહન આપવું પડશે.

12. આપણા માટે સર્વસમાવેશક સમાજનું નિર્માણ વિશ્વાસનું વિષય હોવો જોઈએ. ગાંધીજી ભારતને એક એવા સર્વસમાવેશક રાષ્ટ્ર સ્વરૂપે જોતાં હતાં, જ્યાં વસતિનો દરેક વર્ગ સમાનતા સાથે રહેતો હોય અને દરેક માટે સમાન તક ઉપલબ્ધ હોય. તેઓ ઇચ્છતાં હતાં કે, આપણાં લોકો એકજૂથ થઈને નિરંતર વ્યાપક વિચારો અને કાર્યોની દિશામાં આગળ વધે. નાણાકીય સર્વસમાવેશકતા સમતામૂલક સમાજનો મુખ્ય આધાર છે. આપણે ગરીબમાં ગરીબ વ્યક્તિને સશક્ત બનાવવો પડશે અને એ સુનિશ્ચિત કરવું પડશે કે આપણી નીતિઓનાં ફાયદા છેવાડાનાં વ્યક્તિ સુધી પહોંચે.

13. એક સ્વસ્થ, ખુશ અને સાર્થક જીવન દરેક નાગરિકનો મૂળભૂત અધિકાર છે. ખુશી માનવજીવન માટે અત્યંત આવશ્યક છે. ખુશી સમાન સ્વરૂપે આર્થિક અને બિનઆર્થિક માપદંડોનું પરિણામ છે. ખુશીનું વલ્લ્ય સતત વિકાસનાં એ વલ્લ્યની સાથે મજબૂતીથી જોડાયેલું છે, જે મનુષ્યની ગુણવત્તા વધારવા, સામાજિક સમાવેશકતા અને પર્યાવરણ સંબંધિત સ્થિતિનું મિશ્રણ છે. ગરીબી દૂર કરવાથી ખુશીમાં વધારો થશે. સાતત્યપૂર્ણ પર્યાવરણથી પૃથ્વીનાં સંસાધનોને થઈ રહેલું નુકસાન અટકશે. સામાજિક સમાવેશનની પ્રક્રિયાથી પ્રગતિનાં ફળ તમામને મળશે. સુશાસનથી લોકો પારદર્શકતા, જવાબદારી અને સહભાગી રાજકીય સંસ્થાઓનાં માધ્યમથી પોતાનું જીવન ઉજ્જવળ કરશે.

મારા દેશવાસીઓ,

14. રાષ્ટ્રપતિ ભવનમાં મારાં પાંચ વર્ષ દરમિયાન આપણે એક માનવીય અને સુખી વસાહતનું નિર્માણ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો. અમે ખુશહાલી જોઈ, જે પ્રસન્નતા અને ગૌરવ, હાસ્ય અને આનંદ, સારાં સ્વાસ્થ્ય, સુરક્ષાની ભાવના અને સકારાત્મક કાર્યો સાથે જોડાયેલી છે. અમે હંમેશા હાસ્ય, આનંદ, પ્રકૃતિ સાથે જોડાણ અને સમુદાય સાથે સામેલ થવાનું શીખ્યાં. પછી અમે અમારાં અનુભવનો ઉપયોગ પડોશનાં કેટલાંક ગામોમાં કર્યો. આ સફર ચાલુ છે.

પ્રિય દેશવાસીઓ,

15. જ્યારે હું વિદાય લેવા માટે તૈયાર થઈ રહ્યો છું, ત્યારે મેં 2012નાં સ્વતંત્રતા દિવસની પૂર્વસંધ્યા પર રાષ્ટ્રનાં પોતાનાં પ્રથમ સંબોધનમાં મેં જે કહ્યું હતું, તેનું હું પુનરાવર્તન કરું છું: ‘આ મહાન પદનું સન્માન પ્રદાન કરવા માટે, દેશવાસીઓ અને તેમનાં પ્રતિનિધિઓ પ્રત્યે કૃતજ્ઞતા પ્રકટ કરવા માટે મારી પાસે પર્યાપ્ત શબ્દ નથી. છતાં મને આ વાતનો પૂરો અહેસાસ છે કે લોકશાહીમાં સૌથી મોટું સન્માન કોઈ પદમાં નથી, પણ આપણી માતૃભૂમિ ભારતનાં નાગરિક હોવામાં છે. માતા માટે દરેક બાળક સમાન હોય છે, અને ભારત આપણા દરેક પાસે એક જ અપેક્ષા રાખે છે કે રાષ્ટ્રનિર્માણનાં આ જટિલ કાર્યમાં આપણે જે ભૂમિકા અદા કરવા જઈ રહ્યા છીએ, તેને આપણે પ્રામાણિકતા, સમર્પણ અને આપણાં બંધારણમાં સ્થાપિત મૂલ્યો પ્રત્યે દ્રઢ નિષ્ઠા સાથે નિભાવીએ.’

16. આવતીકાલે, જ્યારે હું તમારી સાથે વાત કરીશ, ત્યારે રાષ્ટ્રપતિ સ્વરૂપે નહીં, પણ તમારી જેમ એક એવા નાગરિક સ્વરૂપે વાત કરીશ, જે મહાનતાની દિશામાં, ભારતની પ્રગતિનાં પથનો એક પ્રવાસી છે.

ધન્યવાદ.

જય હિંદ.

AP/J.khunt/GP

(Release ID: 1496974) Visitor Counter : 18

Read this release in: English

